

**teatr polski
bydgoszcz**

Zeszyt metodyczny

MUR

reż. Justyna Sobczyk

**MIEJSKI OŚRODEK EDUKACJI
NAUCZYCIELI W BYDGOSZCZY**

Zeszyt metodyczny współfinansowany
ze środków Miejskiego Ośrodka Edukacji
Nauczycieli w Bydgoszczy

**opieka metodyczna i merytoryczna
Daria Sobik**

TRZYMETROWA SZYBA PANCERNA

Wśród precyzyjnie nakreślonych sylwetek postaci w spektaklu Sobczyk pojawia się jedna szczególnie istotna, której życiorys może stanowić punkt wyjścia do rozważań nad dobrem jednostki a dobrem wspólnym. Mowa o synu charyzmatycznego kanclerza Niemiec, Helmuta Kohla, który w dużej mierze przyczynił się do zburzenia Muru berlińskiego i tym samym uznawany jest za bohatera łączącego podzielone Niemcy i dalej – Europę. Syn Walter wielokrotnie jednak zaznaczał, że o ile ojciec brawurowo spełniał się w polityce, to w rodzicielstwie nie zasługiwał na słowo uznania. Ciągła nieobecność ojca w domu, depresja i samobójstwo matki, stałe obawy o bycie porwanym potęgowane przez ochronę rodziny i w końcu pięciometrowy betonowy mur wokół domu Kohlów to jedynie namiastka trudnego dzieciństwa Waltera i jego młodszego brata. W końcu i mur przestał wystarczać, dlatego kanclerz postanowił wzmocnić rodzinną fortecę trzymetrową szybą pancerną.

Trudno wyobrazić sobie jakie uczucia nosił w sobie mały Walter, gdy jego życie zostało wycenione na pięć milionów marek. Tyle bowiem było w stanie zapłacić państwo na wypadek porwania i okupu syna znanego polityka. Co więcej, niemożliwe wydaje się zrozumienie ojca, który informuje syna o samobójstwie matki przez swoją asystentkę. Wiele z tych wspomnień w 2011 roku Walter opisał w autobiografii pt. „Leben oder gelebt werden” („Życie albo być przeżywanym”) nazywając ojca zimnym człowiekiem oddanym wyłącznie partii i polityce.

Historia rodziny Kohlów stanowi dobry pretekst do trwającej od wielu wieków dyskusji na temat dobra wspólnego i dobra jednostki. Ostatnio rozmowa na temat bezkompromisowych przywódców, którzy dla dobra dzieła poświęcają pojedyncze ludzkie istnienia, przeniosła się również na pole sztuki. Czy bezwzględny apodyktyczny lider może być usprawiedliwiony za to jak traktuje bliskie sobie jednostki – rodzinę czy najbliższych współpracowników – nawet jeśli dokonał przełomowych, „dobrych dla ogółu” czynów? W teatrze coraz częściej mówi się o tyranii na próbach Stanisławskiego, Kantora, czy Grotowskiego wobec oddanych im aktorów i aktorek. Z jednej strony nikt nie jest w stanie kwestionować ich niewątpliwych zasług dla rozwoju teatru w Polsce i na świecie. Z drugiej, z biegiem lat pojawiają się coraz to odważniejsze głosy traktujące o ich surowych, często nieludzkich metodach pracy z aktorem.

Platońskie koncepcje dobra wspólnego w kontrze do dobra jednostki są do dziś szeroko interpretowane, jednak uniwersalną zasadą, którą już w V w. p.n.e. filozof zaznaczył w swoich traktatach jest fakt, iż skupienie się tylko i wyłącznie na dobru wspólnym z pominięciem dobra jednostki to prosta droga do totalitaryzmu. W Polsce władze „demokracji

ludowej” wpajały przez lata społeczeństwu, że dobro ogółu jest najważniejsze, że jednostka jest poddana państwu. Idea ta w wykonaniu władz przed transformacją ustrojową prowadziła nieraz do pozbawienia wolności lub nawet pozbawienia życia jednostki, która odważyła się sprzeciwić niektórym tak zdefiniowanym pojęciom dobra ogółu. Idee państwa „demokracji ludowej” oparte były więc na idei państwa totalitarnego.

Historia rodziny Kohlów stanowi punkt wyjścia do wspólnych rozważań o rozumieniu różnic pomiędzy dobrem wspólnym a dobrem jednostki. Świadekstwo Waltera o swoim dzieciństwie może prowadzić do refleksji na temat niebezpieczeństwa braku konsekwencji w działaniu aktywistyczno-społecznym. Helmut Kohl jako ten, który dzięki swojej intensywnej pracy na rzecz wolności, niezwykłemu talentowi w dyplomacji i wielkiej sile marzenia zburzył mur, jednocześnie świadomie zbudował go zarówno wokół swego domu jak i wewnątrz swojej rodziny.

Daria Sobik

Lekcja nr 1

język polski

Temat: Błazeństwo kluczem do prawdy? Między tragizmem a komizmem - eksploracja liminalnej sfery “pomiędzy”.

Lekcja przeznaczona dla uczniów liceum.

Uczniowie zapoznali się z filmem „Królik po berlińsku” w reż. Bartosza Konopki oraz spektaklem „Mur” w reżyserii Justyny Sobczyk w Teatrze Polskim w Bydgoszczy.

Cele zajęć:

Uczeń:

- czyta ze zrozumieniem fragmenty tekstów,
- poznaje nowe terminy antropologiczne i kulturoznawcze, przydatne w analizach tekstów kultury,
- wykorzystuje konteksty literackie, filmowe, kulturowe w analizie spektaklu
- samodzielnie docieka źródeł określonych rozwiązań scenicznych, dostrzega ich funkcjonalność,
- implementuje perspektywę antropologiczną w świecie teatru,
- dostrzega niejednoznaczność symboliki muru, interpretuje dwuznaczność działań aktorskich oraz rozpoznaje charakter labiryntowej scenografii,
- potrafi samodzielnie - wykorzystując najprostsze środki wyrazu - odegrać zadane “emocje”, snuje narrację z perspektywy “obcego” (innego).

Formy pracy:

- jednostkowa
- grupowa

Drogi uczenia się:

- przez przyswajanie
- przez przeżywanie
- przez dociekanie
- przez działanie

Czas trwania: 90 minut

TOK ZAJĘĆ

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

1. Nauczyciel przypomina uczniom, w jakich okolicznościach powstał Mur berliński i czego stał się symbolem. Pokazuje również krótki filmik, upamiętniający skok Konrada Schumanna, wykorzystany w spektaklu.

Jako ciekawostkę przywołuje fakt, że mur był de facto podwójny – z pasem ziemi neutralnej „pomiędzy”, zwanym „sferą śmierci i sferą działania”. Filmem eksplloatującym ten – wydawać by się mogło – nieistotny szczegół i przyjmującym go jako punkt widzenia (interpretacji) tragicznych zdarzeń zachodzących na przestrzeni dziesiątek lat w świecie historycznym stał się fabularyzowany dokument „Królik po berlińsku”.

2. CZĘŚĆ WŁAŚCIWA

1. Nauczyciel podaje temat lekcji i określa problem: będzie nim próba uchwycenia antropologicznych źródeł rozwiązań zastosowanych w spektaklu.

Nauczyciel inicjuje pogadankę na temat filmu, która może (choć nie musi, pod warunkiem, że uczniowie wcześniej obejrzeni cały film) być ilustrowana fragmentami tegoż dokumentu. Zadaje pytania, które powinny zarysować pole znaczeń opozycyjnych: staną się one punktem wyjścia dla kolejnych analiz.

1.1 W jakich okolicznościach króliki pojawiły się w Berlinie? (w sytuacji powojennego chaosu)

2.1 Co cechuje króliczy gatunek? (niebywała płodność, odporność, zdolności przystosowawcze)

3.1 Jak odnalazły się w nowym, sztucznym ekosystemie, w którym były jedynym ogniwem? (znakomicie się przystosowały, rozpleniły, uznając niejako nowe warunki za “króliczy raj” – rodzą się i przemijają kolejne królicze pokolenia, które zatraciły instynktową świadomość pierwotnych zagrożeń i pozornie zaprzyjaźniły z człowiekiem)

4.1 Czego mimowolnym zbiorowym świadkiem stały się króliki? (Króliki stały się mimowolnym świadkiem śmierci uciekinierów, do których strzelali strażnicy)

4.2 Czy ów raj trwał niezakłócenie?

(po dziesięcioleciach ich niezakłóconego trwania w owej enklawie władze doszły do wniosku, że królicze plemię należy zlikwidować, między innymi przez zatrucie trawy; rozpoczęła się królicza apokalipsa, której kontynuacją stał się upadek muru: wówczas na króliki urządzano legalne krwawe polowania).

5.1 Co może cechować króliczą perspektywę?

(naiwność, nieświadomość, ale także poczucie bezpieczeństwa, które zastąpił permanentny strach).

6.1 Czy króliczy żywot w sferze “pomiędzy” da się opisać za pomocą określić li tylko jednoznacznych?

(nie – to żywot w stanie zawieszenia między licznymi skrajnościami: **między naturą a kulturą, między życiem дарowanym z rąk ludzi i przez nich nagle odebrany, światem zwierzęcym a światem ludzkim. Prawdą jest, że króliki hodujące się w tych okolicznościach nigdy w pełni nie należały ani do świata zwierzęcego, ani do świata ludzkiego. Uległy więc podwójnemu wykluczeniu.**

7.1 Co zmieniło w samej percepcji muru berlińskiego przyjęcie tak zaskakującej, przyziemnej (króliczej) perspektywy?

Przyjęcie króliczej perspektywy ujawniło groźny absurd, tkwiący w decyzjach człowieka, a ingerujących również w świat natury – absurd, który doprowadził do katastrofy na miarę apokalipsy. Porządek odkryty w tej perspektywie oparty był na odwróceniu znaczeń: to, co zagwarantowało królikom bezpieczeństwo, oznaczało śmiertelne zagrożenie dla ludzi; upadek muru, wyzwolenie przyniosło z kolei zagładę króliczemu światu.

2. Nauczyciel kontynuuje pogadankę, jednak przekierowuje ją teraz na inne tory. Pyta uczniów, czy kojarzą inne przykłady tego typu budowli: Możliwe odpowiedzi:

- mur, którego budowlę na granicy z Meksykiem zapowiedział Donald Trump
- Ściana Płacu w Jerozolimie

Jakie skojarzenia wywołuje mur – czy bardziej łączy, czy dzieli?

Mur między Stanami a Meksykiem jako projekt skonsolidował wyborców Trumpa, ale wyzwolił całą lawinę podziałów.

Ściana Płacu jest celem pielgrzymek i modlitw, ale jednocześnie wzmacnia konflikt izraelsko-muzułmański. Z początkiem XX wieku oraz narodzinami ruchu syjonistycznego Mur zachodni stał się przedmiotem wielu sporów między społecznością żydowską a muzułmańską, jako że poza nim – po stronie muzułmańskiej – rozciąga się reszta Wzgórza Świątynnego (historię konfliktu można poznać na stronie Wikipedii).

3. Nauczyciel przedstawia antropologiczną koncepcję linii granicznej, progu, powołując się na najbardziej znaną wykładnię Arnolda van Gennepa:

przygotowanie, "wyjście" z życia społecznego, separacja, status obcego	Marginalizacja Faza limen Przejście, Stan zwieszenia między życiem a śmiercią (betwixt and between)	powrót do świata społecznego
--	---	---------------------------------

Elementy wykładu (może być wyświetlony w ramach prezentacji):

Badacz obrzędu przejścia wykazał, że wszystkie one charakteryzują się trójetapowością: początek obrzędu to etap separacji, następnie marginalizacji, na koniec włączenia. Faza pierwsza oznacza przejście jednostki (jednostki lub całej grupy) do statusu obcego: odłączenie, jej separację od określonego miejsca w strukturze społecznej. "W wielu społecznościach obcego traktuje się jak istotę świętą, obdarzoną wielkim potencjałem magiczno-religijnym i nadnaturalnymi zdolnościami czynienia dobra lub zła". Podczas owego środkowego okresu, tj. liminalnego, cechy podmiotu obrzędowego (podróżnego) stają się ambiwalentne: wydziedziczony on zostaje z własnej przeszłości i pozbawiony perspektywy przyszłości, zawieszony "gdzieś" między nimi, w chwili "poza czasem". Odseparowany od macierzystej społeczności, traktowany jest jako indywiduum nieistniejące, de facto - umarły. Byty liminalne wg Victora Turnera są ambiwalentne, "nie przebywają ani tu, ani tam", znaczą "ni to, ni owo". Co więcej:

"Człowiek rozpięty między życiem a śmiercią, między cierpieniem i tęsknotą do pogodzenia ze światem: ni żywy, ni umarły,(...) żywy, ale bez życia; umarły, ale bez śmierci".

Z kolei Jacek Sieradzan pisał: "Człowiek w drugiej fazie znajduje się w sytuacji paradoksalnej, jest podróżnikiem, który od stanu bycia szaleńcem, nie-człowiekiem, człowiekiem niepełnym, istotą bezpłciową, ignorantem, poronionym płodem (jurodiwym), zwierzęciem, potworem, zamierza przejść do stanu trzeciego i stać się pełnoprawnym członkiem społeczności".

4. Nauczyciel pyta uczniów, czy w świetle powyższego zrozumiała staje się decyzja reżyserki, o przyjęciu perspektywy króliczej w spektaklu?

W czym bowiem manifestuje się liminalność królików:

- są "wyjęte z porządku historycznego" i społecznej kontroli, są "przedstawicielami" chaosu, reprezentują nieustrukturyzowany żywioł;
- są tworamami hybrydalnymi: częściowo należą do porządku natury, częściowo kultury, choć jednocześnie są z nich wykluczone jako byty zwierzęco-ludzkie;
- są wieloznaczne, ambiwalentne, nieokreślone, nieprzypisane, ruchliwe, nieuchwytnie semantycznie i symbolicznie;
- są strażnikami przejścia, strzegą tego, co znajduje się po obu stronach granicy;
- są wysłannikami granicy, która w spektaklu opalizuje zmiennym znaczeniem: od muru dosłownego, po bariery społeczne, mentalne, emocjonalne, psychologiczne i kulturowe - tkwiące w ludzkich duszach i biografiiach. Są zatem wcieleniem egzystencjalnego pęknięcia, które przebiega wprost przez ludzkie losy, myśli, dusze;
- są nośnikami paradoksu, sprzeczności: są mądre i naiwne jednocześnie, świadome i nieświadome, komiczne i tragiczne - podobnie jak losy ludzkie, których są ironicznym wcieleniem;
- królik - jako postać zamaskowana, anonimowa - może przyjąć w umownym świecie teatru zmienność ról, być sobą i nie-sobą jednocześnie.

5. Kolejny element wykładu:

Nauczyciel zwraca uwagę, że **granica w kulturze jest żywiołem paradoksu**. Zdaniem antropologów granica "łączy", zbliża jakości czy elementy nieheteronomiczne i niehomogeniczne. Kultura, od swego zarania, a współcześnie również kultura popularna, wykształciła szereg postaci o charakterze tricksterskim - klaunów, błaznów, które wymykają się społecznym klasyfikacjom, poprzez komizm "obłaskawiają" tragizm ludzkiego losu. U tych postaci śmiech jest tym samym co płacz, a maska na twarzy symbolizuje tajemnicę, mądrość, potęgę, nieprzewidywalność, udawanie itp. Najbardziej współcześnie znaną postacią filmową o wcieleniu tricksterskim jest Joker.

(W tym miejscu można rozdać uczniom teksty z fragmentami pracy Moniki Sznajderman Błazen. Maski i metafory. Pamiętajmy jednak, że jest to zadanie dla bardziej wyrobionego ucznia, np. chcącego przystąpić do matury rozszerzonej z języka polskiego - **załącznik**)

6. Nauczyciel zwraca uwagę na elementy cyrkowe w przedstawieniu, prosi uczniów, by wymienili co najmniej trzy.

Możliwe odpowiedzi:

- baloniki, kreacja postaci o tajemniczym imieniu Mensch, która łączy śmieszność z powagą i ukrytym cierpieniem; baloniki;
- kreacja starego Helmuta Kohla (zwłaszcza scena z wózkiem w hipermarkecie), który nieświadomy niczego jest wykorzystywany przez ostatnią partnerkę;
- zbiorowe chrupanie kapusty – kapusta jako najbardziej prześmiewczy i groteskowy element spektaklu, motyw wiążący niemal wszystkie sceny;
- kreacja Conrada Schumanna przedstawiona w koncepcji show, próby powtórzenia historycznego „skoku” – osamotnienie Konrada, który opowiada swoje tragiczne życie wobec publiczności opuszczającej teatr, jest na wskroś tragiczne. W tym miejscu można przypomnieć inne historyczne skoki, których autentyczność jest dyskutowana: skok Lecha Wałęsy przez płot Stoczni gdańskiej czy skok Neila Armstronga po wylądowaniu kosmonauty na księżycu. Scena obnaża powierzchowność historycznego „wyczynu”, który utrwalał na taśmie filmowej zafałszował (a nawet w swoisty sposób zablokował) prawdziwy tragizm losu Konrada, jak i wielu osób, które zdecydowały się przekroczyć Mur.
- cyrkowa ekspresja aktorów: elementy dekoracji, labirynt podestów. W tym miejscu warto pogłębić wątek scenografii, uświadamiając uczniom, jaką rolę spełnia: labirynt jako forma uwięzienia ‘w granicy’. Jednocześnie publiczność również usytuowana została w owej sferze “pomiędzy”;
- cyrkowe zabawy małego Waltera (prześcieradło), przebieranka aktorów
- lot w kosmos wieńczący spektakl.

7. Analiza wybranych wątków spektaklu.

Gdzie przebiegają główne linie napięć w ludzkich historiach? Dyskusja. Nauczyciel winien przypomnieć, że scenariusz spektaklu powstał w oparciu o książkę Agnieszki Wójcińskiej, Mur. 12 kawałków o Berlinie. Otwierająca zbiór reportaży opowieść dotyczy losów polsko-szwedzkiego lekarza, którego biografia upływająca w cieniu Muru (i jego rodziny) tak spękała od podziałów, że zdecydował się zakupić jego duże fragmenty i utworzyć w rodzinnej miejscowości muzeum, dające przy okazji upust jego zdolnościom kreacyjnym. Autorki spektaklu uznały ten fakt za swoistą aberrację. Fragmenty muru – ich zdaniem – mają zdolność zakażania: utrwalały podziały mentalne, miast je niwelować.

- historia rodziny Kohlów opowiadana z perspektywy małego Kohla: granica między życiem “na pokaz”, oficjalnym, społecznym a pomniejszonym, nieobecnym życiem rodziny, skutkująca depresją Waltera i samobójstwem matki;

- okruciny historii kopaczy, którzy przedostawali się na drugą stronę muru, przypłacając ten akt licznymi represjami;
- historia wydziedziczenia przez państwo pana Menscha, który nie może wyzwolić swej pamięci od miejsca, które określiło jego tożsamość: w kompleksie szpitala-polikliniki zaprojektowanego przez Ludwika Hoffmanna (miał stanowić samowystarczalne, autonomiczne osiedle ludzkie) – stanowi przykład tragicznie zamkniętej i obwarowanej przed światem świadomości;
- historia rodziny, która uczestniczy w wydarzeniu obalenia muru powodowana konsumpcyjną chciwością: dalsze losy obnażają zagubienie i wzajemnie niezrozumienie jej członków;
- historia właścicielki baru Warschau, segregującej gości na “lepszych” i “gorszych”, zależnie od czasu i narodowości;
- historia uciekinierów, którzy nieudolnie, zaślepieni wizją wspaniałego Zachodu, zaplanowali porwanie samolotu, narażając w ten sposób życie wielu ludzi. Absurd tego przedsięwzięcia ilustruje zakończenie spektaklu;
- Historia Hatun, tureckiej imigrantki w Berlinie, na której bracia popełnili honorowe morderstwo, gdyż próbowała uniezależnić się (wymancypować) formalnie i kulturowo od swojej rodziny.

3. Część końcowa.

Zadanie aktorskie:

Uczniowie dobierają się w pary. Zadaniem jednej osoby w parze jest wymyślenie krótkiej historii osoby, która może być postrzegana przez innych jako wróg, obcy, inny. Zadaniem drugiej jest “ilustracja ciałem” odczytywanej obok głośno narracji: ciało przekazuje emocje, zagubienie, strach, cierpienie. Podczas pokazu można wykorzystać jako jedyny rekwizyt do ogrania – ławkę lub krzesło.

Uczniowie wymieniają się doświadczeniami, przeżyciami. Oceniają lekcję pod kątem przydatności wypracowanych narzędzi do analiz kulturoznawczych i literaturoznawczych.

Bibliografia:

1. M. Sznajderman, Błazen. Maski i metafory, Wołowiec 2018
2. J. Sieradzan, Szaleństwo w religiach świata, Kraków 2005
3. A. van Gennep, Obrzędy przejścia. Systematyczne studium ceremonii: o bramie i progu, o gościnności i adopcji, Warszawa 2006
4. W. Turner, Liminalność i communitas, w: Badanie kultury. Elementy teorii antropologicznej. Kontynuacje, red. M. Kempny, E. Nowicka, Warszawa 2004.

Opracowała: Joanna Jagodzińska-Kwiatkowska

“Rysy trickstera rozpoznać można (...) zarówno w średniowiecznym wyobrażeniu diabła jako simia dei (bożej małpy), jak i w jego folklorystycznych przedstawieniach jako wiecznie oszukiwanego prostaczka i głupca. Odszukać je można w mitologii greckiej oraz, przede wszystkim, w rzymskiej: Merkury był, według Junga, jeszcze starszym odpowiednikiem typowo tricksterskiego bóstwa Hermesa. Merkurego z Heremesem i innymi klasycznie tricksterskimi postaciami znanymi z mitologii różnych kultur i z folkloru europejskiego (w tym z bohaterami wielu baśni, jak choćby z Tomciem Paluchem czy Głupim Jasiem) łączy między innymi upodobanie znajdowane w szelmowskich żartach i złośliwych psotach, umiejętność transformacji w najprzeróżniejsze postacie, dualna, bosko-zwierzęca natura, dwuznaczny charakter pomocy udzielanej ludzkości poprzez kradzież należących do boga (smoka, czarownicy etc.) tajemnic (a wśród nich przede wszystkim tajemnicy ognia), a także bliskość z figurą cierpiącego zbawiciela.

(...) Trickster, napisał Jung, jest “prymitywną <<kosmiczną>> istotą o “bosko-zwierzęcej” naturze, z jednej strony przewyższającą człowieka ze względu na swoje nadludzkie zdolności, a z drugiej - niższą od niego ze względu na brak rozumu i nieświadomość. (...)

Najbliższa wydaje się tu figura kłowna augusta. Groteskowa postać tego kłowna jest równie stara jak teatr. Rozpoznajemy augusta wśród najwcześniejszych błazeńskich postaci - postaci, których strój, mowa i zachowanie najbliższe były symbolice pierwotnego chaosu, natury, świata zwierzęcego. Od tamtych czasach poprzez komedię dell'arte, cyrk i inne formy jarmarcznej rozrywki, aż po współczesną literaturę i kino, postać kłowna augusta zrodziła cały szereg uderzająco do siebie podobnych potomków.”

M. Sznajderman, Błazen. Maski i metafory, s. 33 i 88.

Temat: Odmurowane opowieści o wolności.

Uczniowie obejrzeni spektakl pt. „Mur” w reżyserii Justyny Sobczyk w Teatrze Polskim w Bydgoszczy.

Czas trwania: 90 minut

Cele zajęć:**Uczeń potrafi:**

- przeprowadzić sondę uliczną
- interpretować spektakl teatralny
- stworzyć portret psychologiczny bohatera
- prowadzić dyskusję, argumentować, krytycznie myśleć
- napisać tekst literacki

Formy pracy:

- indywidualna
- grupowa

Środki dydaktyczne:

- sondy uliczne
- fragmenty scenariusza spektaklu „MUR”
- utwory muzyczne
- karta pracy

Drogi uczenia się:

- przez działanie
- przez przeżywanie
- przez przyswajanie

Metody:

- burza mózgów
- przekład intersemiotyczny
- heureza
- ciąg skojarzeniowy
- zapis automatyczny
- performance

TOK ZAJĘĆ

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Nauczyciel prosi o prezentację **materiałów sondażowych** (zadanie domowe - projekt) przygotowanych przez uczniów na temat: CZYM JEST WOLNOŚĆ?

Uczniowie prezentują filmy. Oglądający zapisują najciekawsze myśli, refleksje.

Po prezentacji **wnioski** zostają czytelnie zapisane na arkuszu szarego papieru, który umieszczony jest w sali w widocznym miejscu.

Przykładowe odpowiedzi pytanych:

- Wolność to możliwość wyboru.
- Swoboda myślenia.
- Prawo do sprzeciwu.
- ...gdy ograniczenia z góry narzucone nie ograniczają umysłu...
- ...gdy nie trzeba się bać...
- ...gdy nie trzeba walczyć...
- To brak nałogów.
- ...gdy można się modlić i nie być oplutym...
- ...a co gdy ludzie boją się wolności, bo to wymaga odpowiedzialności?
- ...itd...

Odpowiedzi mogą sprowokować dyskusję. Niektóre myśli ankietowanych mogą być kontrowersyjne.

Dobrze dać uczniom możliwość rozważenia nurtujących ich kwestii. Ingerencja nauczyciela tylko w razie konieczności.

Nauczyciel prosi o konkluzję – wniosek, uogólnienie dotyczące WOLNOŚCI.

Uczniowie zauważają, że pojmowanie wolności ma charakter indywidualny. Zależy od wieku, sytuacji materialnej, wykształcenia, pozycji społecznej, świadomości politycznej, wyznania. Niektórzy wolność traktują jako stan mentalny, niektórzy jako możliwość swobody działania z poszanowaniem granic wyznaczonych prawem normującym relacje międzyludzkie, niektórzy, by czuć się wolnymi, zniesliby zakazy i nakazy, innym wystarczy tylko sprawność fizyczna, zdrowie i niezależność finansowa.

Formułują wniosek: Wolność to prawo decydowania o sobie z poszanowaniem praw innych.

2. CZĘŚĆ WŁAŚCIWA

Nauczyciel pyta o sposoby przedstawienia aspektu WOLNOŚCI w spektaklu „Mur”:

- Kto z bohaterów podejmuje temat?
- O jakiej wolności lub zniewoleniu mówi?
- Jakie symbole wolności się pojawiają?

To luźna rozmowa. Uczniowie zauważają, że temat wolności determinowany jest historycznie. Na ludzkie historie ukazane w spektaklu wpływ miała sytuacja polityczna – walka dwóch systemów: komunizmu i kapitalizmu. Linią demarkacyjną – granicą – stał się **MUR BERLIŃSKI** – niechlubny symbol podziału nie tylko społeczeństwa niemieckiego, ale całej Europy. Symbolami wolności stają ludzie i ich czyny, dla których sceną, mógłby być dom, szkoła, druga strona MURU, po której koniec zniewolenia. Zniewolenia, które dla każdego było czymś innym.

Pytanie: kim są bohaterowie, od czego uciekają, gdzie odnajdują wolność? – zapowiedź kolejnej części lekcji.

Uczniowie wskazują najciekawszych bohaterów, których losom chcieliby się przyjrzeć bliżej:

1. Hatun
2. Mały Walter Kohl
3. Konrad Schumann
4. Żona Muru
5. Matias/Damian
6. Kanclerz

Nauczyciel dzieli uczniów na grupy. Każda losuje jednego bohatera i dokonuje jego charakterystyki według schematu przedstawionego w tabeli. Uzupełniając, mogą używać skrótów myślowych, słów-kluczy, skojarzeń. To jest wstęp do kolejnych zadań.

Bohater	Przedstawienie postaci	Czego pragnie?	Gdzie odnajduje wolność i jakie są konsekwencje?
1. Hatun	- Turczynka - rodzina kurdyjska - trzech braci - w domu traktowana przedmiotowo - wychowana w Berlinie - bita, poniżana wedle prawa zapisanego w świętych księgach...	- chce słuchać muzyki - pragnie się kształcić - mieć prawo kochać kogo chce - pragnie wyzwolić się spod jarzma kultury i wiary, której nie rozumie.... - I myśli, skojarzenia (to tylko przykłady): - kogo kocham bardziej: ojca czy siebie? - skąd ten wstyd i duma jednocześnie? - czy to zdrada żyć po swojemu? - niech mnie wypełni muzyka! - chyba słyszę Śmierć...	- buntuje się – po rozwodzie wraca do Berlina, żyje wedle swoich zasad Konsekwencja: śmierć od kuli
2. Mały Walter Kohl	- syn Kanclerza - pełna rodzina - życie w luksusie - bez troskie, lecz samotne dzieciństwo - ciągle sam w strachu przed despotycznym ojcem	- uwagi rodziców - ich miłości i zaangażowania - chce, by porzucili rolę medialnych marionetek, a pokazali siebie prawdziwych; Myśli: - czy kiedykolwiek powiem: TATO? - mieszkam w wieży, mam piękny widok... - jest mi źle... - matka dała mi życie, które ją nie interesuje... [...]	- jest skazany na samotność - to daje mu wolność pozorną, staje się ona dla niego brzemieniem i źródłem cierpienia; Konsekwencja: życie w fałszu, ze świadomością odrzucenia, poza obrębem rodziny, bez autorytetu rodzica

3. Conrad Schumann	- Saksończyk - żołnierz - później pracownik Audi - uciekinier z Niemiec Wschodnich - skandalista	- przekroczyć granice - obalić mit - zademonstrować sprzeciw wobec systemu - zasłynąć? - przełamać strach? Myśli: - kim jestem? - kim będę TAM? - kim już nie jestem?	- stał się symbolem wolności i skandalistą politycznym... - ALE został wyklety wśród swoich, uznany za zdrajcę przez rodzinę i przyjaciół; Konsekwencja: depresja, samobójstwo
4. Żona Muru	- kobieta samotna - Szwedka - obiektoseksualistka	- spełniona w miłości nietypowej – do obiektu – Muru Berlińskiego - pragnie akceptacji Myśli: - kocham cię... - kochasz mnie? - to ja cię tworzę każdego dnia na nowo... - karmię cię myślami... - myślisz mną... - te gwiazdy... - tak daleko... chcę ich sięgnąć... - pomóż... - mogę dorysować ci wąsik... nie! lepiej nie...	- mogła zre-alizować się w miłości – zawarcie związku małżeńskiego; - mogła poczuć szczęście - przekroczyła barierę norm społecznych - ustanowiła – stworzyła nową jakość MIŁOŚCI ALE: naraziła się na krytykę opinii publicznej, a wraz ze zburzeniem muru jej szczęście (równowaga psychiczna) legła w gruzach

5. Helmut Kohl	- kanclerz - postać medialna - dba o swój nieskazitelny wizerunek – tworzy obraz szczęśliwej rodziny - oddaje się pracy - żyje polityką	- czuje się misjonarzem, który dobro narodu wynosi ponad szczęście rodziny - chce, by służba dla kraju przyniosła zwycięstwo – zjednoczenie - Myśli: - ...boją się... to dobrze.. - ta zupa dziwnie smakuje... - co to za dźwięk...? czy to płacz? - jak ona się dziwnie uśmiecha...i te jej puste oczy... - czy mi poda rękę? - jestem dobrym mężem i ojcem... jestem? - witają mnie... - a ona taka piękna!	- przyczynia się do zjednoczenia kraju, uwalnia się od obowiązków męża i ojca ALE: to właśnie jego przegrana - nie sprawdził się jako głowa rodziny, nie wypełnił swojego obowiązku jako rodzic – zniewolił najbliższych
6. Damian (aktor)/ Matias	- młody chłopak - związany z matką - wrażliwy - wychowywany w poszanowaniu wartości rodzinnych	- tęskni za sobą - wypowiada myśli - nie chce wstydzić się swoich uczuć - pragnie być akceptowany – nie chce, by ktoś się go wstydził (matka) - nie chce czuć się wybrykiem natury - Myśli: - jakie dziś niebo piękne! - znów kamień... czy twardy jak zwykle? - Boże, czy miłość można obrzucać kamieniami? - moja mama się uśmiechnęła... - skąd ta smuga na oknie?	- mogła zre-alizować się w miłości – zawarcie związku małżeńskiego; - mogła poczuć szczęście - przekroczyła barierę norm społecznych - ustanowiła – stworzyła nową jakość MIŁOŚCI ALE: naraziła się na krytykę opinii publicznej, a wraz ze zburzeniem muru jej szczęście (równowaga psychiczna) legła w gruzach

Nauczyciel prosi grupy, aby na podstawie zebranego materiału w imieniu bohaterów zaprojektowali i wykonali plakat (duży) z przesłaniem: Taka jest moja WOLNOŚĆ...

Uczniowie wykonują zadanie.

Nauczyciel zapowiada kolejne zadanie. Proponuje, by grupy, jako dopełnienie pracy plastycznej, napisały krótką opowieść w formie bajki o postaci z perspektywy MURU.

Przykład: Miała na imię Hatun. Wiedziałem, że nie jest stąd, choć tu się wychowała. Widziałem blask w jej oczach, gdy wychodziła z domu i dziwnie zaciśnięte usta, gdy do niego wracała. [...]

Walter. Mieszkał w wysokiej wieży. Każdego dnia sycił oczy pięknym widokiem. I każdego dnia próbował dojrzeć swoich rodziców. Był jednak za wysoko. Pomyślałem, że gdyby wspiął się na mnie, rodzice na pewno by go zauważyli. [...]

Pamiętam ten dzień, kiedy zobaczyłem ją po raz pierwszy. Patrzyła na mnie inaczej...

Uczniowie piszą bajki.

W tym zadaniu, jak i w poprzednich, należy zaufać uczniom i dać im swobodę tworzenia. Dozwolone sugestie redakcyjne. Mogą dobrać muzykę, mogą cytować, mogą wplatać myśli nawiązujące do współczesności.

3. PODSUMOWANIE

Nauczyciel prosi, by uczniowie nauczyli się tekstu na pamięć → to zadanie domowe.

Zdradza, że efekty pracy staną się elementem performance. Przeprowadza próbę generalną, instruuje uczniów.

Uczniowie ustawiają się w szeregu tworząc MUR. Wybrane osoby trzymają plakaty, przypominające graffiti. Czynnościom może towarzyszyć muzyka. Na znak muzyka cichnie, uczniowie zaczynają opowiadać historie bohaterów.

Opracowała: Monika Bochańska - Kowalska

Lekcja nr 3

język polski / historia

Temat: Cegła po cegle.

Uczniowie obejrzeni spektakl pt. „Mur” w reżyserii Justyny Sobczyk w Teatrze Polskim w Bydgoszczy.

Cele zajęć:

Uczeń:

- interpretuje spektakl teatralny;
- poznaje fragment historii Niemiec;
- charakteryzuje postacie przedstawione w sztuce;
- poznaje filmowe, muzyczne i literackie nawiązania do tematu;
- doskonali umiejętność wyszukiwania informacji w tekście;
- przygotowuje się do występów publicznych;
- kształtuje umiejętności organizacyjne.

Formy pracy:

- indywidualna;
- grupowa.

Środki dydaktyczne:

- rzutnik multimedialny/ tablica multimedialna;
- telefony komórkowe z dostępem do Internetu/ komputery w sali komputerowej;
- film w reżyserii Bartosza Konopki pt. „Królik po berlińsku”;
- film w reżyserii Wolfganga Beckera pt. „Good bye, Lenin!” (dla chętnych);
- kilka gazetek promocyjnych z supermarketów;
- kartony, mocny klej do papieru/taśma dwustronna, markery.

Drogi uczenia się:

- poprzez przyswajanie;
- poprzez odkrywanie;
- poprzez działanie;
- poprzez przeżywanie.

Metody:

- projektów;
- drama.

Czas trwania: 2 x 45 min

Cykl lekcji ma na celu przygotowanie instalacji z elementami performance’u. Należy w szkole znaleźć przestrzeń, w której konstrukcja nie zostanie naruszona pomiędzy lekcjami. Projekt może zaistnieć jako wystawa szkolna.

Zadanie domowe poprzedzające I część zajęć.

- a) Uczniowie oglądają w domu dostępny w internecie film Bartosza Konopki pt. „Królik po berlińsku”, chętne osoby można także zainteresować filmem „Good bye, Lenin!” Wolfganga Beckera;
- b) Każdy uczeń przynosi na lekcję dwa duże kartony, mazaki, klej/dwustronną taśmę klejącą.

CZĘŚĆ I - 45 MINUT

TOK ZAJĘĆ

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że ich zadaniem będzie przygotowanie z przyniesionych kartonów rekonstrukcji Muru Berlińskiego, wyświetla na tablicy multimedialnej dowolny schemat dostępny w internecie. Mur powinien mieć trzy elementy: ścianę wschodnią, ścianę zachodnią i pasmo pomiędzy nimi. Jeśli uczniowie będą chcieli wzbogacić konstrukcję o detale, można im na takie działanie pozwolić przy końcu realizacji projektu.

Zad. I

Uczniowie dzielą się na dwie grupy, budują dwie ściany, sklejając ze sobą przyniesione kartony, zostawiają pomiędzy nimi pustą przestrzeń.

Zad. II

Nauczyciel dzieli uczniów na pięć grup i rozdaje kartki z zadaniami dla zespołów. Uczniowie przy gromadzeniu informacji korzystają z telefonów komórkowych.

1. Grupa KOHL

Zadania:

- Opracujcie w przystępnej formie informacje na temat kanclerza Helmuta Kohla.
- Przygotujcie wklejkę z tymi informacjami i podobizną polityka, którą przykleicie na murze.
- Wymyślcie hasło, które Helmut Kohl mógłby zapisać na murze.

2. Grupa BERLINER MAUER

Zadania:

- Opracujcie w przystępnej formie informacje na temat Muru Berlińskiego.
- Przygotujcie wklejkę z tymi informacjami, którą przykleicie na murze.
- Znajdźcie co najmniej pięć ciekawostek związanych z Murem Berlińskim.

3. Grupa KANINCHEN

Zadania:

- Opracujcie w przystępnej formie informacje na temat życia królików między murami podzielonego Berlina, wykorzystajcie informacje z filmu pt. „Królik po berlińsku” i internetu.
- Przygotujcie wklejkę z tymi informacjami, którą przykleicie na murze.
- Wypiszcie uczucia/emocje, które mogły towarzyszyć królikom podczas zmian wokół nich zachodzących;
- Wymyślcie hasła, które króliki mogłyby wypisać na wewnętrznych ścianach muru;
- Wytnijcie z papieru sylwetki królików.

4. Grupa Eija-Riitta Eklöf-Berliner-Mauer

Zadania:

- Zgromadźcie informacje na temat ŻONY MURU.
- Przygotujcie wklejkę z tymi informacjami, którą przykleicie na murze.
- Zapiszcie słowa, które ŻONA MURU mogłaby dedykować/dedykowała mężowi.

5. Grupa Schumann

Zadania:

- Opracujcie w przystępnej formie informacje na temat Hansa Conrada Schumanna.
- Przygotujcie wklejkę z tymi informacjami i słynne zdjęcie Schumanna, które przykleicie na murze.
- Wymyślcie hasło, które Hans Conrad Schumann mógłby zapisać na murze.

CZĘŚĆ II - 45 minut

Zad. III

Grupy przyklejają zgromadzone informacje, zdjęcia po odpowiednich stronach muru, zapisują hasła, ustawiają wycięte z papieru króliki.

Zad. IV

Nauczyciel rozdaje uczniom slogany, które pojawiły się w spektaklu, prosi o przyklejenie ich na murze, np.

„Króliki wpadły we wnyki.”

„To mały skok dla królika, ale wielki skok dla króliczości.”

„Czarna mikrofalówka to jest ZACHÓD.”

„Wolność to jest taki królik, którego chcemy złapać, a on nam ucieka.”

Zad. V

Nauczyciel prosi uczniów, by przypomnieli sobie, jakimi produktami*, elementami wielkiego świata, wymienionymi w spektaklu, kusił zachód obywateli NRD i zapisali je na „cegłach” zachodniej ściany muru lub wkleili ilustracje, np. z kilku przygotowanych przez nauczyciela gazetek promocyjnych.

*np. naleśniki w proszku, telewizja i seriale, guma do żucia, Coca-Cola, papierosy, mleko 2%, telewizory, ubrania, ZARA, McDonald's, garnki Zeptera, ulubione perfumy, adidasy, ruchome schody, centra handlowe

Podsumowanie

Uczniowie są gotowi do oprowadzenia widzów po wystawie, lider każdej z grup prezentuje zadanie przygotowane przez zespół. Uczniowie wraz z nauczycielem omawiają zrealizowany projekt. Wspólnie zastanawiają się, jakie dodatkowe elementy wzbogaciłyby wystawę, na którą mogłyby zostać zaproszone inne klasy, np.

a) Uczniowie przygotowują oprawę muzyczną wystawy. Każda grupa wyszukuje dwa utwory związane z tematyką muru, np.

„Arhaja” Kult

„Brick by Brick” Arcitc Monkeys

„Mury” Jacek Kaczmarski itp.

b) Uczniowie zapisują na murze własne hasła przeciw barierom współczesnego świata i zachęają do takiego samego działania odwiedzających.

c) Uczniowie wprowadzają elementy performance'u.

Opracowała: Magda Morawska

BIOGRAMY

Monika Bocharńska - Kowalska

nauczycielka języka polskiego w Szkole Podstawowej nr 63 w Bydgoszczy. Założycielka zespołu ruchu scenicznego „Iris” działającego w latach 2001-2008. Współorganizatorka Powiatowego Przeglądu Twórczości Dziecięcej, którego stałym elementem są warsztaty teatralne oraz realizacje filmowe jako sposób na odkrywanie talentów wśród dzieci. Brała udział w ogólnopolskich projektach „Warto być dobrym” i „Szkoła odkrywców talentów”. W szkole prowadzi Koło Teatralne. Tytuły ostatnich spektakli to „Dziady” cz. II, „Śnieżynka”, „Historia Powstania Warszawskiego”.

Daria Sobik

absolwentka kulturoznawstwa na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach i wiedzy o teatrze na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Ukończyła Dramaturgię w Laboratorium Nowych Praktyk Teatralnych. Edukatorka teatralna, realizatorka cykli edukacyjnych, takich jak „Teatroczytanie”, czy „Mikropokoje” związanych z literaturą i teatrem. Była redaktorką działu teatralnego w Portalu Katowickim, recenzentką teatralną współpracującą z m.in. taniecpolska.pl i ogólnopolskim czasopismem kulturalnym Reflektor. Rozświetlamy kulturę. Uczestniczka Szkoły Pisania Sztuk prowadzonej przez Artura Pałygę w Teatrze Śląskim. Reżyserka czytań performatywnych i twórczyni projektów promujących polską dramaturgię współczesną. Współtwórczyni działań performatywnych w ramach Street Art Festival Katowice. Była asystentką reżysera przy spektaklu „Korń, kobieta i kanarek” w reżyserii Remigiusza Brzyka. Pracowała nad dramaturgią spektakli: „Komedia omyłek” w reż. Jean Philippe Salério, „Kopciuszek” w reż. Łukasza Gajdzisa, „Motyle” w reż. Emilii Piech. Odpowiedzialna za adaptację w spektaklu pt. „Sprawa. Dzieje się dziś” w reż. Martyny Majewskiej. Od września 2017 pracuje jako dramaturg w Teatrze Polskim im. Hieronima Konieczki w Bydgoszczy.

Magda Morawska

nauczycielka języka polskiego w Szkole Podstawowej nr 63 z Oddziałami Sportowymi w Bydgoszczy. W latach 2007-2009 koordynowała projekty wspierające działalność choru Adoramus i współtworzyła fundację pod tą samą nazwą (realizowane projekty: „Zaśpiewajmy razem?!”, – rozwój społecznoartystycznej strategii działania poprzez inwestowanie w zasoby ludzkie i aktywa pod patronatem Prezydenta Miasta Bydgoszczy, „Historia i tradycja oręża polskiego pieśnią opisaną” we współpracy z Ministerstwem Obrony Narodowej). Od dziesięciu lat współorganizatorka Powiatowego Przeglądu Twórczości Dziecięcej, w ramach którego prowadzi z uczniami warsztaty teatralne i filmowe oraz wydaje drukiem tomiki dzieł młodych twórców. Opiekunka szkolnego koła teatralnego (ostatnie realizacje: „Pięć minut”, „Kopciuszek”, „FELICJA ZŁODZIEJKA”). Wraz z uczniami brała udział w ogólnopolskich projektach m.in. Szkoła Odkrywców Talentów i Warto być dobrym.

Joanna Jagodzińska – Kwiatkowska

absolwentka studiów doktoranckich na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Wieloletni wykładowca akademicki. Autorka kilkunastu artykułów naukowych i monografii z zakresu antropologii i dramaturgii (Misterium romantyczne. Liturgiczno-rytualne wymiary świata przedstawionego w III cz. Dziadów A. Mickiewicza, Nie-boskiej Komedii Z. Krasińskiego i Księdzu Marku J. Słowackiego, a także Między świętością a szaleństwem. O postaciach i sytuacjach liminalnych w opowiadaniach Gustawa Herlinga-Grudzińskiego). Nauczycielka języka polskiego, korektorka, logopedka, pedagog, terapeutka zajęciowa, teatrolog. Związana z Uniwersyteckim Liceum Ogólnokształcącym w Toruniu, Technikum TEB Edukacja oraz szkołą podstawową w Gronowie pod Toruniem. W swojej szkole edukującej uczniów zdolnych podejmuje liczne działania o charakterze artystycznym. Laureatka Wilama w kategorii Edukacja teatralna (statuetki przyznawanej przez Teatr im. Wilama Horzycy), także stypendystka Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego w zakresie kultury (projekt poświęcony edukacji teatralnej teatru toruńskiego) za rok ubiegły. Egzaminatorka OKE.

dyrektor Łukasz Gajdzis **zastępca dyrektora** Anna Kosmala, Ewelina Rupińska **główny księgowy** Jacek Grabarczyk **dramaturg** Daria Sobik **kierowniczka działu artystycznego** Bernadeta Fedder **producentka** Katarzyna Plucińska **kierownik działu promocji i sprzedaży** Michał Gąsiorowski **główna specjalistka ds. promocji i sprzedaży** Marietta Maciąg **dział promocji i sprzedaży** Magdalena Niedźwiecka, Aleksandra Rzęska, Agnieszka Sondej **główna specjalistka ds. obsługi widowni** Natalia Gryszówka **aktorzy i aktorki** Paweł L. Gilewski, Mirosław Guzowski, Marian Jaskulski, Damian Kwiatkowski, Alicja Mozga, Dagmara Mrowiec-Matuszak, Emilia Piech, Jerzy Pożarowski, Michalina Rodak, Michał Surówka, Małgorzata Trofimiuk, Jakub Ulewicz, Małgorzata Witkowska, Marcin Zawodziński **inspicjenci** Hanna Gruszczyńska, Adam Pakieła **sekretariaty** Joanna Konopka **pedagog** Karolina Sosińska **główna specjalistka ds. pracowniczych oraz BHP** Marta Pierzchałska **zastępca głównego księgowego** Joanna Kraszewska **specjalistka ds. płac** Elżbieta Cieślak **księgowe** Jagoda Sternal, Joanna Szewe **kierownik działu techniczno-gospodarczego** Waldemar Gracz **zastępca kierownika ds. gospodarczych** Beata Waszak **specjalistki ds. techniczno-gospodarczych** Maria Skora, Kazimiera Szramka **kierowniczka pracowni krawieckiej** Ewa Stańska **krawcowe** Alina Tadych, Aldona Włoch **kierownik pracowni multimedialnej** Robert Łosicki **oświetleniowiec** Eugeniusz Wiśniewski, Marcin Należyty **specjalistka ds. multimediiów** Karolina Lewandowska **akustycy** Leszek Drygas, Krzysztof Kroschel **brygadziści obsługi sceny** Artur Ekwiński **montażysty sceny** Adrian Arendt, Henryk Banach, Jędrzej Dolata, Mariusz Pawlikowski, Roman Pietrzak **rekwizytorzy** Eugeniusz Baranowski, Wiesław Mitoraj **garderobiane** Olga Betańska, Jadwiga Kamińska, Katarzyna Wysocka **fryzjer** Michał Boroń **plastyk** Barbara Górecka **ślusarz-montażysta** Jarosław Andrysiak **stolarze-montażyści** Krzysztof Pawlak, Witold Włoch **zaopatrzeniowiec-kierowca** Bożena Lange **konserwator** Zbigniew Czerniak

NOTATKI

[illegible]

teatr polski bydgoszcz

**Teatr Polski
im. Hieronima Konieczki
w Bydgoszcz**

al. Mickiewicza
85-071 Bydgoszcz, Polska

www.teatrpolski.pl

Redakcja i korekta: Daria Sobik, Karolina Sosińska

Projekt i druk: Pergama - www.pergama.pl

Informacja o biletach:

E bilety@teatrpolski.pl - www.teatrpolski.pl

T 52 339 78 18 **M** 885 607 090 **F** 52 339 78 40

Kasa główna/info:

al. Adama Mickiewicza 2

(główne wejście od ul. 20 stycznia 1920 r.)

Czynna od poniedziałku do piątku 14.00-19.00

oraz w soboty, niedziele i święta trzy godziny przed spektaklem.